

Vilém Mrštík

Krásná země

Vilém Mrštík

Krásná země

Vilém Mrštík
Krásná země

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření, je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístění textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani její část nesmí být publikována, uchovávána v rešeršním systému nebo přenášena jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez předchozího souhlasu nakladatelství.

No part of this may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means including information storage and retrieval systems, without permission in writing from the author. The only exception is by a reviewer, who may quote short excerpts in a review.

© Carpe diem, 2014

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-87195-088-8 (pdf)

Obsah

Domů	7
Diváky	16
Jaro v zimě	17
Z mých „šábesů“	27
Za bílé noci	30
První sluka	34
Léto	39
Volaři jedou	45
V tanci	47
Když slunce zapadá	62
V mlhách	67

Domů

Tentokrát protáhly se toulky moje až pozdě do zimy.

Čekal jsem jen na vlak, až se pohnou vagony a odnesou mě na bílou Moravu.

Jaká to byla jízda! Všude bílo a všude sníh, lesy jak stříbrem opleteny, skály zbroceny pěnou, bílé mraky hor mísily se s oblaky.

Sněžilo den celý a celou předešlou noc.

K večeru chumelenice počala řídit nanovo.

Zlé chvíle nastaly teprv, když jsem vystoupil na hustopečském nádraží.

Potmě, v slepém přísvitě staničních lamp pohlížel jsem lidem do tváří, je-li tu přece někdo „od nás“ –

Město vzdáleno je od nádraží tři čtvrti hodiny cesty; v Sahaře blíž je člověk domovu než opuštěn tu.

Nevěda, co si počít, utahuju šátek u krku, odevzdávám lístek – –
A tu hle! před nádražím z prachu letícího sněhu volá nízký, malý mužíček.

„To jste vy, pane Chládku? Vítám vás – čekáte?“

„Čekám, hale – huž sem meslel, že nedojedu.“

„No!? Špatná cesta?“

Jen povzdychl, ohromnými rukavicemi nahmatl hlavu a pohlédl na své „kuničky“.

Byl to pár hodně chlupatých a hodně sedřených koní s ušima schlíplýma šíjí rovnou, nehybnou jako ze dřeva. Sníh chytal se na každý zdvižený jejich chlup, vypadali jako plesniví.

„Nu, s pomocí Boží nějak přece dojedeme.“

Sedlák pomohl mi do saní s ohromným kožichem a jal se obsluhovat svoje „kuničky“.

„Dal jsem slámu,“ pravil strhuje s koní houně a vytřípaje sníh, „protože – jářku – zima je, je to aji teplejší než sedadlo. Co se sedadlem v zimě?“

Pokud se pamatuju, nikdy ani v létě neměl jsem sedadla; což, v slámě opravdu je tepleji.

„Dobře, dobře, pane Chládku – jen když dojedem.“

„A to dojedem – dá Pán Bůh.“

Vypadal jak sněhulák. Šišatou čepici na hlavě, celou zasněženou, hubu ovázanou, ojínělou rampouchy, krk zachumlaný, na ramenou sníh, na zádech sníh, své otázky musil jsem dvakrát opakovat, než rozuměl, tak dokonale ucpán a zacpán byl proti vánici. Eskymák, jen oči mu bylo vidět a špičku kvetoucího nosu, na kterém se rozpouštěla hvězdička sněhu; i koně měl bílé, a saně jak oříšek na úzkých, dubových plazech zabořeny v sněhu čekaly na cestu...

A div neplakal, když vypravoval, jaká je cesta; od Polehradic chtěl už se vrátit, „nebelo možná hudělat kroku, takové větr, takové sníh – –“

„Deť to není možná, habech dojel, povídal sem si, – sníh padá, větr sprašuje, dež je to včil takový, jak teprvá v noci?!”

Ale přece sem hjim to nechtěl hudělat, abech tam nebel, a – jel sem.“

Cestou sám ochraptěl tak, že jsem ho po hlase hned ani poznat nemohl.

Oříšek se hnul, koně v rytmu změnili nesrovnalý krok.

Kožich rukama přitlačil jsem k tělu, o tlumoky vzadu jsem se opíral.

Bylo už pozdě večer, hvězdy nesvítily, měsíc nevyšel, hrkače zvonily, koně namáhavě škubali saněmi, mířice v černou, bezútěšnou noc. Kolik let už je, co jsem tak nejel, v mrazu, který pátil, sněhem, který svítil, v noci, zuřící jak běs!

Dobře ještě bylo, dokud koně stáli a budova je kryla proti bouři západu. Ledva vyjeli, vítr stával se citelnějším.

Zima udeřila do zad a všemi proudy, ze strany, shora i zespodu hnala se do těla –

Hned za nádražím nastala cesta křížová.

Tma jako ve sklepě, a kdosi z daleka, zaslechnuv cinkot blinkáčů, volal na nás – Hó-ó- Hó-ó- – neslo se smutným, ztlumeným hlasem.

Z černá vylezlo pár koní, také jako bílé zjevení.

To povoz jiných nešťastníků dral se krokem kupředu a vyhýbal vpravo. Masa k sobě sražených, kapucí do špičky zahrocených hlav přejela a zmizela s cinkáním.

Octli jsme se v široširém poli. Řada stromů přetížených sněhem vyznačovala směr. Mráz mě objal; tělo se houpalo na slámě, jak nepravdělně a s bolestným jakýmsi skřípěním sebou potrhovaly saně.

Trvalo věčnost, než se přiblížila Hustopeč.

I ve tmě kouřilo se z koní, a neběželi ani, jen krokem brali se kupředu, nechávající za sebou bílý dech supících nozder. Na rychlou jízdu nebylo pomýšlení; potah až po břicho brodil se sněhem, ruku stačilo jen natáhnout, a nahmatala vrchy nakupených závějí.

„Za Hustopečí už je cesta volnější?“ ptám se.

Sedlák posedl na kozlíku a nachýlil se ke mně šišatou hlavou.

„Povídám, z Hustopeče už je cesta volnější!“

„Hiah! Ešče horší! Tadyk bela silnica haspoň prohazovaná – tam nic! Za křížem tak to sprašuje, že je člověku až hózko tamtady jet. Nebudeme se stavovat?“

„Ne, jed'te pryč.“

Rozloučili jsme se s vlídnými světýlky hustopečských domků a vyjeli jsme v noc.

Ale ne v tu vlídnou, tichou, jiskrnou noc krásné zimy se zlatými hvězdami nad zasněženou plání a myriadami světel zažehnutých měsícem, ale v noc černou a pustou, v pekelnou noc hluboké zimy, kdy se běsi snoubí v povětří a vítr hvízdá, nebe syčí – – – Ani na cestu nebylo vidět, a v saních to skřípalo, praštělo, jako by se lámaly a trhaly v kloubech. Bez nejmenší stopy živého tvora – – – rvali jsme se o každý krok.

Koně sami se jednou zastavili, jako by větřili cosi, a váhali dál.

Děsivý řev vánice nesl nás bouří a tmou.

„No, hje!“

Chládek vstal a už si nesed' po celou cestu až do Divák –

Byl osudný každý krok.

Dojeli jsme ke kříži.

Tam opravdu bylo soudno.

Sníh se jen sypal a mrazivý dech zimy řezal v obličej. Vítr sebou házel, nezbylo než oči zavřít, a když jsem je otevřel, zdálo se, že stojíme dosud na jednom místě.

Velký kříž, příšerně vypjatý mezi čtyřmi stromy, trčel divoce k černému nebi; a koruny stromů – – – to jako by je vichr ze země

vytrhnout chtěl, kroutil jimi, točil, jak věchty cloumal jimi hned na tu, hned na onu stranu, a pak jedním rázem, šustíce příšerně zedranými haluzemi, lehly na jeden bok, kam spělo všechno. Jak se svíjely, jak nařikaly! A jen ten černý kříž jak zosobněná hrůza neblahého pomyslení stál nepoddajně, nepohnutě, tvrdě uprostřed nepřehledného a jakoby jen sobě vystačujícího zoufalství.

Chládek smekl beranici a právě v nejprudším vlnobití bílého moře, stoje bílý jako příšera proti černému nebi, v ruce bič, znamenal se velkým znamením svatého kříže.

Všiml jsem si, že se tak znamenal už na počátku jízdy...

A stoje stále tak na přídě saní přísně vztyčen, jako by cestu před sebou teprv hledal, pátral kupředu a řekl:

„Dá Pán Bůh, snád' přece šťastně dojedeme.“

A minul kříž, minuly stromy – po zemi rozlila se šerá, širá pláň. Černé nebe viselo skoro až nad zemí, kolem prostor naplněný neproniknutelnou mlhou padajících hvězd. A tu zrovna před námi jak v mlýnici z černa vystupovaly a kosými paprsky kolem svištěly ostré tečky bílého deště, zatahující všechno v nekonečnou, stále houstnoucí, stále úžeji a úžeji zadrhující se mlžnou síť. Na okamžik vše utichlo. Tichounce, měkce jak bájně předivo na zem kladly se všechny myriady a myriady vířivých, tu i tam přeskakujících, celými mraky nesoucích se běloučkových much. Tu v dálce jako by někdo zapískl a zavyl jako pes. To vítr skuče vyřítit se z oblaků a přepadl nás, sápadým jakýmsi chvatem zmítaje vše v jedno s celým nekonečným, nepřehledným rejem bílých, jak bičem praskajících tělísek. Jak plachty překládaly se ohromné závěje z boku na bok a všechny, jakoby z úmyslu, kladly se do cesty. Koňům do kolen třískaly rostoucí ty přívaly, a když jsem pohlédl na sebe, sám jsem si připadal jak za živa pochován.

Dobře bylo, dokud po obou stranách silnice jak výstražné znamení a průvodci věrní stály stromy. Koně sami měřili cestu uprostřed nich – Jen náruční těžce nějak dýchal a neustále otřípal hlavou.

Ale pojednou stromy řidly, ztrácely se jejich koruny, vyplovala jedna, a druhé vidět nebylo, až teprve za chvíli vyplovala z propasti zas –

Pak přestaly úplně.

„Co? Tady není stromů?“ ptám se, a bylo po prvé v životě, co jsem poznal živý jejich význam mimo okrasu.

„Jsou, ale daleko od sebe,“ odpověděl sedlák a vztyčil se ještě přísněji, krok stával se nejistým –

A div nevypadl z kocábky, jak prudce pojednou nahnul se stranou, jako by na cestě leželo něco strašného – –

Krev v žilách se zastavila – – Hned poté vyrazil na kůži pot.

Nikdo nejel před námi, nikdo za námi, všechny stopy zavál sních – V takové noci netoulá se ani pes – –

Jeli jsme už skoro na dohad.

Trapné mlčení zavládlo mezi námi oběma.

Dojeli jsme až k místu, kde dle všeho zdání silnice zatačeti měla vpravo přes můstek a odtud po svahu vzhůru plazila se na kopec.

„Znáte dobře cestu? Ty stromy zdají se mně trochu moc daleko od sebe!“

Žádná odpověď –

Musil mít orlí zrak, že i v té bílé chumlanici pouště našel záhyb napravo. Jen kupy živěji naznačovaly, kde asi stály kamenné sloupky můstku.

Koně se škrábali do vrchu, a řádek hustě vedle sebe nasázených, vysoce vzrostlých stromků blížil se proti nám – Jen jako obláčky tmavé vyznačovaly se v bílé tmě. Ale už jen po jedné straně se táhly, nalevo prázdno, totéž bílé bezdno, a cesta i s poli a příkopy srovnána v jednu sněžnou hladinu. Sáně se naklonily napravo, přesedl jsem nalevo, abych tlačil.

Stromy zůstaly po levé ruce.

„Copak je to?“

„Bje!“

Koně, šlehnuti bičem, pochopem vzali skok a cloumli sebou stranou. V saních cosi ruplo a naklonily se ještě více napravo.

„Jedeme dobře?“

„Bje!“

Nové cloumnutí, náruční smutně zaříhal a zcela zřejmě tlačil sedlového v opačnou stranu, než kam poháněl bič.

„Pane Chládku, my nejedeme dobře!“